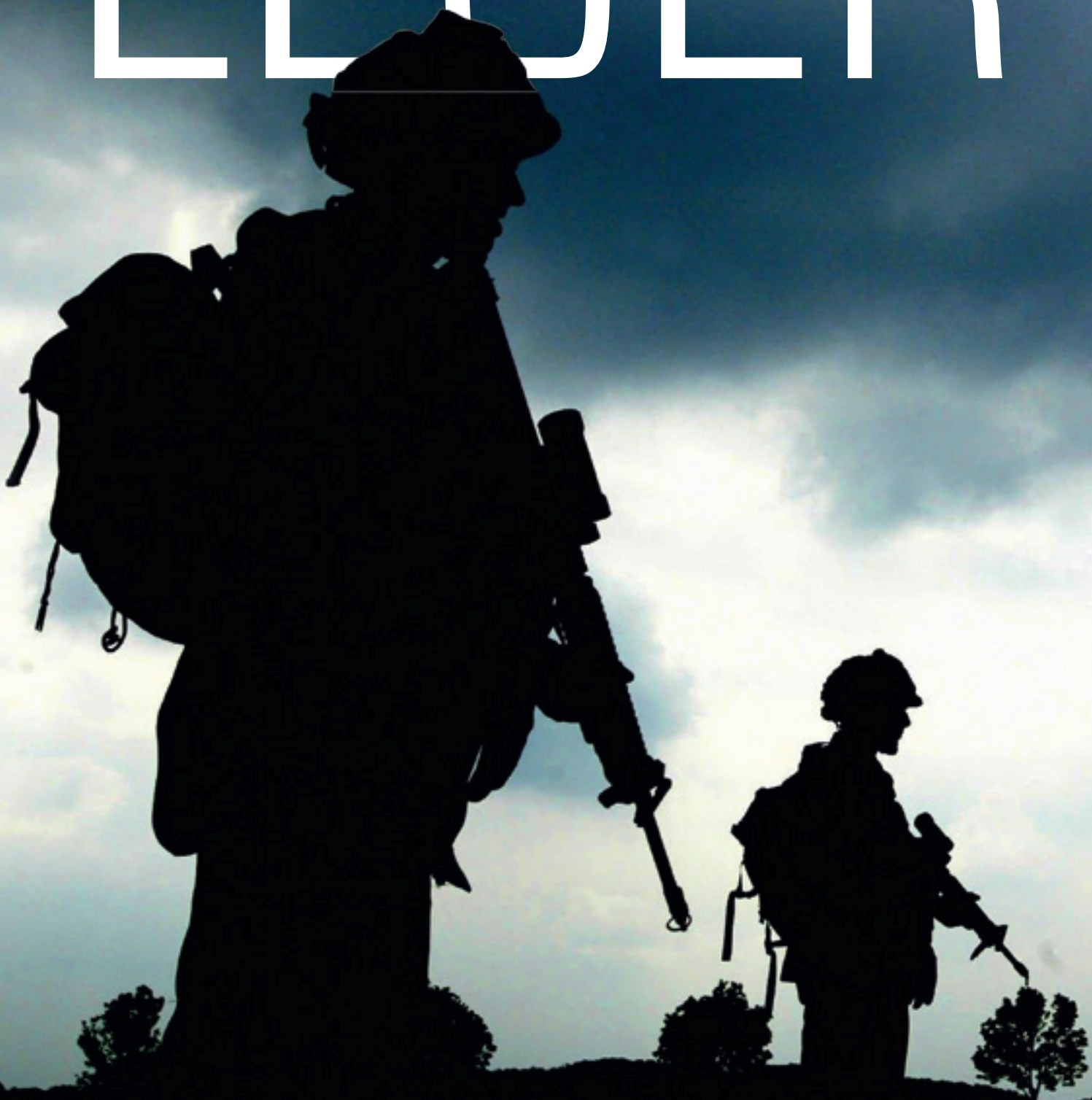

Ons leger wordt steeds

LEGER

WANNEER GAAN WE HET EINDELIJK EUROPEES AANPAKKEN?

Door de economische crisis bezuinigen Europese landen – Nederland voorop – fors op hun defensie-uitgaven. Nog even en we houden geen leger meer over. Tijd voor duidelijke keuzes: heffen we het leger op? Stoppen we met peperdure vredesmissies? Of gaat er eindelijk een Europese krijgsmacht komen? TEKST: ANDRÉ KESSELER

Eén miljard euro moest hij inleveren. Zo'n 11 procent van zijn begroting van 8,5 miljard euro. En dus beloofde minister van Defensie Hans Hillen in april vorig jaar met veel gevoel voor dramatiek bezuinigingen die "de lucht zwart zouden kleuren" en "de aarde zouden laten trillen". Alle Leopard-tanks werden opgeruimd, de luchtmacht leverde een squadron F-16's in en in totaal zouden er 12.300 arbeidsplaatsen verdwijnen. Alsof dat nog niet genoeg is, zei de PvdA onlangs dat als zij het voor het zeggen krijgt, het defensiebudget met nog eens 1 miljard euro naar beneden gaat. Hillen is niet de enige Europese defensie-minister die wordt geschoren. Sinds het begin van de economische crisis in 2008 grijpen ook de landen om ons heen naar deze makkelijke manier om snel geld te besparen. Duitsland bezuinigde 6,5 procent op de defensiebegroting, Frankrijk 4, en Groot-Brittannië 8 procent. Zeer tegen de zin van de Amerikanen, die de ontwikkelingen met lede ogen aanzien. De VS besteden rond de 5 procent, zo'n 680 miljard dollar, van hun bruto nationaal inkomen aan defensie, veel Europese landen komen niet verder dan (ruim) 1 procent. Slechts vier van de 26 Europese partners voldoen aan de NAVO-norm van 2 procent; ook Nederland blijft daar met 1,1 procent ver onder. "De Amerikanen nemen ons dat kwalijk", zegt Wouter Hagemeijer, defensiespecialist van het

Nederlands Instituut voor Internationale betrekkingen Clingendael. "Op zich is dat niet wereldschokkend, want ze hebben het constant over het delen van verantwoordelijkheid. Maar de laatste tijd worden ze wel steeds dwingender."

De voormalige Amerikaanse Defensiesecretaris Robert Gates verkondigde vorig jaar dat de pacificatie van Europa veel te ver is gegaan. "In de twintigste eeuw," zo vond Gates, "was het een zegen dat de Europeanen zich afkeerden van militair geweld. Inmiddels is de demilitarisatie van Europa te ver doorgeschoten en vormt ze een bedreiging voor de veiligheid in de wereld. De NAVO kan zo weleens totaal irrelevant worden." De Amerikanen stellen onomwonden dat het tijd wordt dat Europa op het gebied van veiligheid zijn eigen broek gaat ophouden.

Sommige deskundigen denken dat de NAVO-operatie Odyssey Dawn, waarmee de Libische leider Gaddafi op de knieën werd gedwongen, een eerste teken was dat Europa de eigen bonen wil gaan doppen. De bombardementen in de EU-achtertuin werden voornamelijk uitgevoerd door 'Europese' toestellen en de VS leken de tweede viool te spelen. *Leading from behind* heette dat. Maar Europa kon eigenlijk alleen maar ingrijpen dankzij Amerikaanse *intelligence*, Amerikaanse tankvliegtuigen en de dik tweehonderd Amerikaanse kruisraketten die de Iraakse luchtverdediging plat legden.

Zakmes

Het begint in Europa langzaam door te dringen dat het anders moet. Defensiebudgetten staan onder enorme druk, legers krimpen en militaire operaties zoals die in Afghanistan en Libië worden haast onbetaalbaar en onuitvoerbaar. Ook in ons land wordt hard nagedacht over de toekomst van het leger. En dat blijkt lastig. "Onze regering wil nog steeds een veelzijdig inzetbare krijgsmacht die overal ter wereld in het hoogste geweldsspectrum kan opereren", zegt Kees Homan, generaal buiten dienst en tegenwoordig

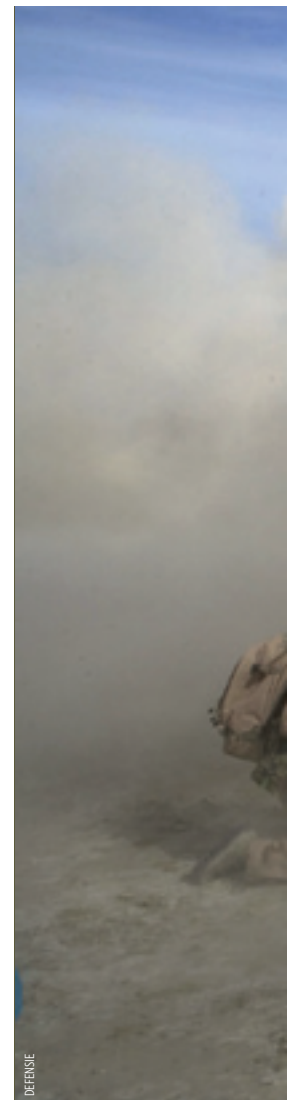
Terwijl de defensiebudgetten krimpen, stijgen de kosten schrikbarend hard

werkzaam bij het Clingendael Instituut. "Maar tussen die ambities en de financiële middelen gaapt een groot gat."

Het doel van het Nederlandse leger was ruim dertig jaar geleden nog heel helder. Er was één vijand, die kwam uit het oosten en onze soldaten moesten helpen om de Sovjetlegers op de Noord-Duitse laagvlakte tot staan te brengen. Maar sinds de val van het IJzeren Gordijn, de Berlijnse Muur en twee wolkenkrabbers in New York ziet de wereld er veel complexer uit. De dreiging waar westerse landen nu mee te maken hebben, kan allerlei vormen aannemen. Om te bepalen hoe het Nederlandse leger met deze 'nieuwe wereldorde' moet omgaan, ging in 2008 het interdeparte-

De NAVO-operatie in Libië was volgens sommigen het eerste teken dat Europa militair gezien minder afhankelijk wordt van de VS. Maar Europese vliegtuigen konden alleen maar ingrijpen dankzij Amerikaanse intelligence, tankvliegtuigen en kruisraketten.

VOOR VREDE EN VEILIGHEID

Vanaf 1992 werden vrijwel doorlopend 2000 à 3000 Nederlandse militairen ingezet voor buitenlandse missies. Ze waren betrokken bij operaties tegen, tussen en binnen staten, en tegen de terroristische organisatie Al-Qaida. In de jaren negentig lag het zwaartepunt van de inzet in de Balkan en de Adriatische Zee. Maar onze militairen waren ook betrokken bij VN-operaties in de Perzische Golf, Cambodja, Haïti en op de grens van Ethiopië en Eritrea. Na 9-11 verschoof het zwaartepunt van de inzet naar het Midden-Oosten en Azië.

Internationale vredesmissies waar Nederland aan deelneemt, spelen zich steeds verder van huis af. Samen met een steeds krimpend defensiebudget maakt dat vredesmissies bijna onbetaalbaar.

mentale project Verkenningen van start. Het doel: onderzoek doen naar de wereld in de periode 2020 tot 2030 en bepalen welk type krijgsmacht daar het beste bij zou passen. Homan: “Verkenningen bekeek verschillende opties: een leger dat zich alleen maar met het eigen grondgebied bezighoudt, een dat overal

ter wereld snelle interventies kan uitvoeren, een leger dat kan bijdragen aan stabiliseringsoperaties en als vierde een zo breed mogelijk inzetbare krijgsmacht. De conclusie in het eindrapport was dat de wereld een onzekere tijd tegemoet ging en dat dus alle opties open moesten blijven. Het leger werd een alleskunner, breed inzetbaar en voorbereid op uiteenlopende dreigingen.”

Het rapport vergeleek de ‘nieuwe’ Nederlandse krijgsmacht met een Zwitsers zakmes en daar moet Homan nog steeds om lachen. “Want weet je wat er gebeurt als je alle werktuigen van zo’n zakmes openklapt? Dan kun je er helemaal niets meer mee.”

Peperdure spullen

Volgens de oud-generaal krimpen niet alleen de defensiebudgetten, maar stijgen tegelijkertijd de kosten voor nieuw materieel schrikbarend hard. “Dertig jaar geleden kocht Defensie voor 5 miljard gulden (met inflatiecorrectie nu zo’n 3,84 miljard euro) 202 F-16-toestellen. Dat is omgerekend ongeveer 11 miljoen euro per toestel. De ‘kale stuksprijs’ van de JSF, de beoogde opvolger van de F-16, steeg tussen 2001 en 2011 van 37,2 naar 60,4 miljoen dollar. Dat soort prijsstijgingen geldt niet alleen voor vliegtuigen. Uit ▶

In Uruzgan werd vrij snel duidelijk dat de Nederlandse Patria-pantservoertuigen te weinig bescherming boden tegen berrbommen en antitankmijnen. Dus werden in allerijl voor 24,9 miljoen euro 25 Australische Bushmasters gekocht, waardoor de kosten van de missie snel opliepen.

Brits onderzoek blijkt dat de aanschaffkosten van groot materieel elke 10 jaar met 20 tot 30 procent omhoog gaan. Daarom is, volgens een internationale vuistregel, een investeringspercentage van 20 à 25 procent vereist om een breed inzetbare troepenmacht als de onze in stand te houden. Maar in 2011 sprak de Nederlandse regering af dat dat percentage naar beneden gaat. In 2016 wordt nog maar 12 procent van het totale defensiebudget aan nieuw materieel besteed.”

Een ander groot probleem zijn de enorme kosten die worden gemaakt bij een buitenlandse missie. Homan: “De Nederlandse bijdrage aan de NAVO-operatie in Afghanistan heeft ons ongeveer 1,9 miljard euro gekost, twee keer zo veel als van tevoren was ingeschat. Dat komt onder meer door de extreme klimatologische omstandigheden, waardoor materieel sneller slijt en je veel eerder zaken moet vervangen. En hoe verder je van huis opereert, hoe hoger de logistieke kosten.” Kortom: mooi zo’n breed en overal ter wereld inzetbaar leger, maar door dalende budgetten en voortdurend stijgende kosten kunnen we het niet meer betalen.

Daarom moet Nederland, volgens zowel Hagemeyer als Homan, de ambitie om ‘met de grote jongens mee te doen’ naar beneden bijstellen. Dat zou niet voor het eerst zijn. Hagemeyer: “Na het einde van de Koude Oorlog werd in 1993 afgesproken dat we gelijktijdig

De Duitsers wilden zich inzetten voor vrede en veiligheid in Afghanistan, maar dan wel in het relatief veilige en vredige noorden van het land. Bovendien beperkte het mandaat van de troepen de samenwerking met de bondgenoten.

aan vier langdurige vredesoperaties zouden moeten deelnemen. Een paar jaar geleden werd die ambitie door defensieminister Henk Kamp vanwege bezuinigingen bijgesteld tot drie operaties – en tegenwoordig mogen we blij zijn als we er nog twee halen. Dat is een halvering van het ambitieniveau van 1993!”

Vanwege de bezuinigingen besloot minister van Defensie Hillen ook de twee laatste tankbataljons op te heffen. Eind juni hield de Tweede Kamer de verkoop van de tachtig Leopard tanks aan Indonesië, een deal die 200 miljoen euro op zou leveren, tegen.

Vechten is invloed

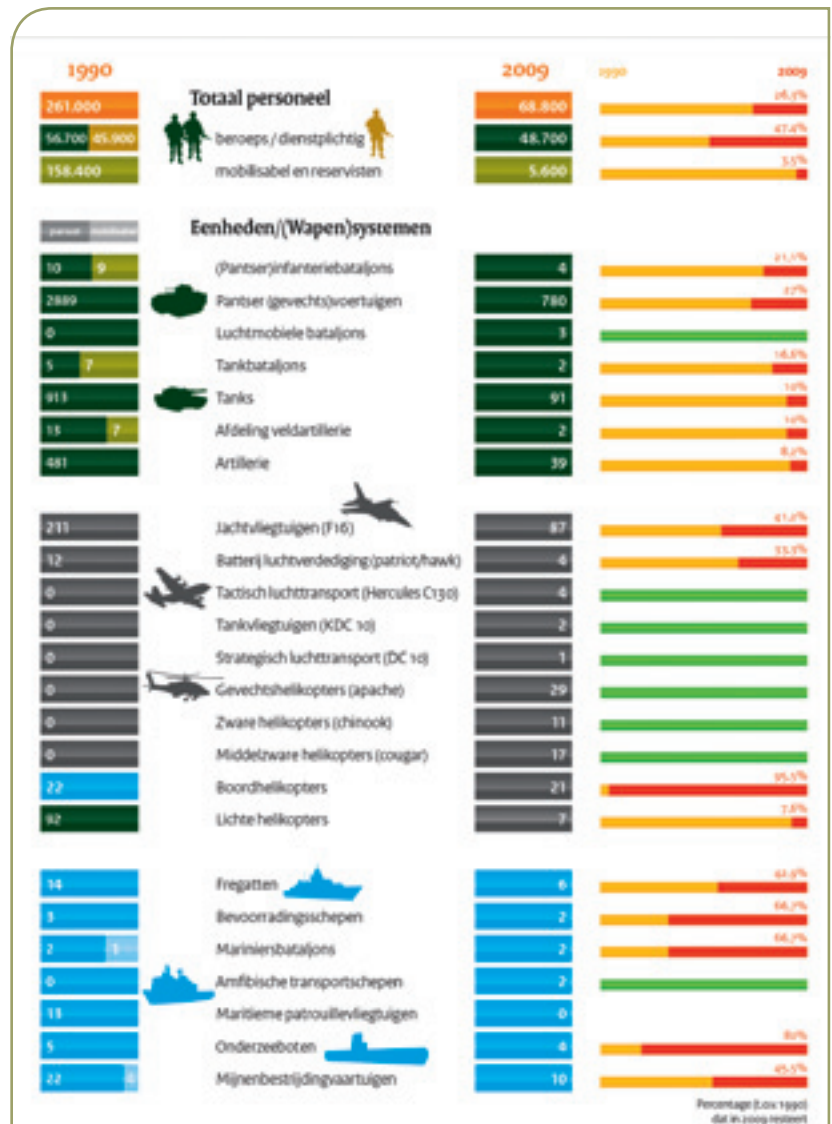
Volgens Hagemeyer moet je die Nederlandse ambities wel wat nuanceren. “De regering zegt steeds dat Nederland in het hoogste geweldsspectrum wil meedoen, maar we kiezen de missies wel zorgvuldig uit. Kosovo is de laatste keer dat we in dat hoogste geweldsspectrum hebben meegedaan. Aan de eerste Golfoorlog deden we niet mee en tijdens ‘Irak 2003’ waren onze militairen alleen een stabilisatiemacht. In Uruzgan werd wel gevochten, maar gezien de verschillen in bewapening kun je het niet echt over het hoogste geweldsspectrum hebben. En aan het bombarderen van Libië namen we weer niet deel. Dus wat dat hoogste geweldsspectrum betreft, valt het allemaal nog wel mee.”

Hoewel veel critici zeggen dat ons land daar te klein voor is, vinden beide Clingendaeldeskundigen dat Nederland bij dat soort internationale operaties ook in de toekomst zijn neus moet laten zien. Ons land, zo redeneren ze, is het zestiende rijkste land ter wereld en onze maatschappij is sterk afhankelijk van wat er in de wereld gebeurt. En dus moet je daar invloed op proberen uit te oefenen. Bovendien staat nadrukkelijk in onze grondwet dat we ons inzetten voor de bevordering en handhaving van de internationale rechtsorde.

In het eindrapport van Verkenningen staat het zo omschreven: “Onze veiligheid hangt af van de bereidheid van andere landen om samen te werken. De actieve inbreng van Nederland in de belangrijkste instellingen die onze veiligheid waarborgen – de Verenigde Naties, de NAVO, de Europese Unie en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) – moet dan ook vooral in dit licht worden beoordeeld. Onze welvaart is afhankelijk van vrije handel, het onbelemmerde vervoer van goederen en de vrije toegang tot grondstoffen. Hoewel Nederland dankzij de samenwerking in Europees en trans-Atlantisch verband in een van de meest stabiele regio’s ter wereld ligt, blijft het kwetsbaar voor verstoringen. De Nederlandse Antillen liggen bovendien in een minder stabiele regio.”

Volgens Homan en Hagemeyer is de input die een land aan de NAVO levert, bepalend voor de invloed die het op het wereldtoneel kan uitoefenen.

Hagemeyer: “Als je alleen aan *burden sharing* doet, dus wat geld ter beschikking stelt en het daarbij laat, dan vindt men dat prettig, maar het levert nauwelijks meer invloed op. Het gaat voornamelijk om *risk sharing*. Als jouw soldaten daadwerkelijk gevaar lopen wordt dat hoger gewaardeerd. Is dat meetbaar in getallen? Nee, maar het speelt wel een belangrijke rol. Op een NAVO-top is de volgorde waarop mensen aan het woord een belangrijke graadmeter voor het aanzien dat een land geniet. Sinds we niet meer in Uruzgan zitten, is onze minister steeds lager op die lijst komen te staan. Door de manier waarop we Uruzgan hebben beëindigd, is de goodwill die we hadden opgebouwd voor een belangrijk deel teniet gedaan. Met het opleiden van politieagenten in Kunduz proberen we dat nog een beetje te redden.” ▶

HET LEGER WORDT STEEDS LEGER

Ten tijde van de Koude Oorlog gaf Nederland 10 procent van het bruto nationaal inkomen (BNI) uit aan defensie. Dat daalde in de jaren tachtig naar een procent of drie en in de periode 1990-2010 nog eens van 2,7 procent naar 1,5 procent. Hierboven zie je wat dat betekende voor de omvang van onze krijgsmacht. Door de nieuwe bezuinigingen komt het defensiebudget uit op 1,1 procent van het BNI. Doordat sinds 1997 de dienstplicht officieel is opgeschort (dus niet afgeschaft) en Minister van Defensie Henk Kamp daarna nog eens hard in het personeelsbestand sneed, kwam de troepensterkte uit op een kwart van het aantal militairen van vlak na de Koude Oorlog. Dat aantal van een kleine 70.000 mensen wordt door de meest recente ingrepen gereduceerd tot een kleine 60.000. Ook de hoeveelheid materieel liep sterk terug. Ruim dertig jaar geleden telde ons leger nog twaalf tankbataljons met zo'n 900 tanks. Daar waren tot voor kort nog maar 60 tanks van over, en ook die Leopards worden verkocht. Destijds had Nederland vijftien fregatten, nu zes. 'We' konden beschikken over 211 jachtvliegtuigen, dat werden er 87 en als de bezuinigingen van minister Hillen worden doorgevoerd, zijn er nog maar 68 F-16's over.

Er zijn plekken binnen Defensie die zijn gegroeid (zoals de helikoptervloot), maar over het algemeen wordt het leger steeds kleiner. Zoals oud-generaal Kees Homan in zijn boek *De Nederlandse krijgsmacht in transformatie* schrijft: “Het Nederlandse leger houdt zich, vooral gezien de flinke internationale ambities van de regering, kreunend staande.”

Meer voor minder

Kortom: onze deelname aan allerlei buitenlandse missies levert een nare spagaat op. Meedoen is goed voor Nederland, maar omdat er vaak geen concrete dreiging is, hebben 'we' daar eigenlijk niet zoveel geld voor over. Het antwoord op het probleem is volgens Homan *pooling and sharing*. Door binnen Europa veel meer te gaan samenwerken, krijg je meer leger voor hetzelfde geld.

Op kleine schaal gebeurt dat al. Een goed voorbeeld van waar het volgens Homan in de toekomst naartoe moet, is BENESAM, de Belgisch-Nederlandse samenwerking die begon in 1996. Binnen dat samenwerkingsverband leiden we samen met de zuiderburen militair personeel op. Nederland doet dat voor de M-fregatten en België voor de mijnbestrijdingsvaartuigen, waarvan we allebei hetzelfde type gebruiken. Dezelfde verdeling geldt voor het onderhoud van de schepen, en dat alles wordt aangestuurd vanuit een binationaal hoofdkwartier. Homan: "Het is een mooi voorbeeld van de voordelen die standaardisatie biedt. En dat met behoud van de nationale soevereiniteit. Als België wel met een operatie meedoet en Nederland niet, kunnen de Belgen gewoon hun schepen en hun mensen inzetten, want de bemanningen zijn niet gemengd."

Een ander voorbeeld van *pooling and sharing* is het European Air Transport Command (EATC), waarmee België, Duitsland, Frankrijk en Nederland de inzet van transport- en tankervliegtuigen coördineren. Het EATC-hoofdkwartier op luchthaven Eindhoven regelt voor de deelnemende landen alle aspecten van militair luchttransport, zoals planning en uitvoering van missies, training en vliegveiligheid.

Ook op verschillende andere plekken in Europa worden multinationale samenwerkingen gesmeed. In 2010 spraken Frankrijk en Groot-Brittannië bijvoorbeeld af om de krijgsmachten op elkaar af te stemmen en samen materieel aan te kopen. In Scandinavië werd de Nordic Defense Cooperation opgericht om systematisch samen te gaan werken en Nederland is in gesprek met België om de luchtruimbewaking en het luchttransport te integreren. Alle transportvliegtuigen zouden dan op vliegbasis Melsbroek bij Brussel worden samengebracht en de F-16-vloot wordt, in plaats van op twee vliegbases per land, geconcentreerd op één basis per land.

Cultuurverschillen

Maar volgens Homan zijn dat allemaal te kleine stapjes. "Er zit geen totaalplan achter. Door op Europees niveau mensen op te leiden, onderhoud te plegen, de logistiek te doen en het materieel te standaardiseren krijg je militaire capaciteiten die je als individueel land niet zou kunnen betalen. Maar vooralsnog ontbreekt daarvoor de politieke wil – en die is alles bepalend."

De oud-generaal vindt eigenlijk dat Europese landen nog een stap verder moeten gaan en zich moeten specialiseren in die taken waarin ze goed zijn. Voorwaarde is wel dat iedereen erop kan rekenen dat een land zijn taak dan ook uitvoert. En dat is een probleem. Landen hebben binnen de NAVO soevereiniteit; ze mogen zelf beslissen of ze aan een bepaalde vredesmissie meedoen. Flinke cultuurverschillen tussen die landen maken gezamenlijk militair optreden erg lastig. Engeland en Frankrijk zijn bijvoor-

S. BRANWATER/ARND BRONKHORST

Een van de minder bekende taken van de krijgsmacht is hulp bieden bij binnenlandse calamiteiten. Zo werden bij het bestrijden van de grote brand bij Chemie-Pack in Moerdijk drie blusvoertuigen van de Koninklijke Luchtmacht ingezet.

MILITAIRES HELPEN BURGERS

Als je aan het Nederlandse leger denkt, denk je vaak aan internationale vredesmissies zoals die in Afghanistan. Maar het heeft nog een andere hoofdtaak: het ondersteunen van binnenlandse civiele autoriteiten. "Soms hoor je dat de Explosieven Opruimings Dienst een bom onschadelijk heeft gemaakt, of dat militairen voor een Elfstedentocht hebben geholpen met sneeuwruimen. Maar verder hoor je er weinig over", zegt defensiesdeskundige Wouter Hagemeijer van Instituut Clingendael. Toch is die taak de afgelopen jaren belangrijker geworden. Jarenlang fungeerde de krijgsmacht als vangnet: het leger sprong bij als andere hulpdiensten het niet aankonden. Maar in 2005 werd de Intensivering Civiel-Militaire Samenwerking (ICMS) van kracht, waarin staat dat Defensie op elk moment gegarandeerd 4600 militairen beschikbaar heeft om hulp te bieden aan bijvoorbeeld politie of brandweer. Dankzij ICMS kunnen bijvoorbeeld onbemane vliegtuigen worden ingezet om grote evenementen te bewaken, is er ontsmettingscapaciteit voorhanden bij chemische calamiteiten of kunnen na een ramp noodvoorzieningen zoals vouwbruggen, voertuigen voor evacuatie of een noodhospitaal worden geleverd.

In het European Air Transport Command (EATC), met het hoofdkwartier op Vliegbasis Eindhoven, werken België, Duitsland, Frankrijk en Nederland samen op het gebied van militair luchttransport. Deze Airbus A400M-toestellen gaan deel uitmaken van die vloot.

beeld niet bepaald *gun shy*: ze zijn vrij snel bereid om ergens militair in te grijpen. Duitsland, Spanje en Italië daarentegen staan nooit te trappelen om een gevechtsoperatie uit te voeren. Homan: “Denk maar aan Afghanistan. De Duitsers wilden maar al te graag in het veilige noorden blijven en absoluut niet naar de Nederlanders in het veel gevaarlijkere Uruzgan.

Door tegenstrijdige belangen loopt samenwerking vaak op niets uit

Duitse gevechtsvliegtuigen mochten niet aan de Canadese NAVO-partners doorgeven waar de vijand zich bevond. Dat was in strijd met het mandaat dat het parlement hen had gegeven. En zelfs in het relatief rustige noorden moest iedere Duitse soldaat 's avonds binnen de poorten blijven en hielden ze hun vliegtuigen aan de grond.”

Nooit ingezet

Dat soort cultuurverschillen en afwijkende politieke inzichten en belangen zorgen ervoor dat op zich nuttige vormen van samenwerking vaak op niets uitlopen. Nederland vormt bijvoorbeeld al sinds 1972 met de Britten de UK/NL Amfibious Force. Deze troepen, die onder meer vanuit zee landingen of aanvallen kunnen uitvoeren, zijn nog nooit ingezet. Homan: “Groot-Brittannië durft risico's te nemen en

Het NATO Response Force (NRF) werd in 2006 opgericht om overal ter wereld snel militair in te kunnen grijpen. Maar tot nu toe werd het NRF slechts twee keer ingezet, bij humanitaire missies, zoals in New Orleans na orkaan Katrina.

wil de eenheid vaak wel naar een crisisgebied uitzenden, maar Nederland is steeds erg terughoudend. Ten tijde van de oorlog in Irak van 2003 oefende de UK/NL Amfibious Force in het oostelijk deel van de Middellandse Zee. Onze regering besloot toen om de Nederlandse manschappen terug te trekken omdat ze bang was dat er een te dreigend signaal richting Saddam Hoessein van uitging.”

Een ander voorbeeld zijn de EU Battle Groups. Het ‘parate EU-leger’ van infanterie- en pantsereenheden die snel ergens kunnen ingrijpen, bestaat al sinds 2007. Maar de Battle Groups hebben tot nu toe alleen nog maar getraind. Het NATO Response Force (NRF) van maximaal 25.000 man werd in 2006 opgericht om als snelle interventiemacht in het hoogste geweldsspectrum te functioneren. Homan: “Die is maar twee keer ingezet: bij de overstroming van New Orleans en na de aardbeving in Pakistan... Daar zit je dan met je keurige internationale eenheden: ze zijn onbruikbaar door de grote politieke en strategische verschillen.”

Maar cultuurverschillen en uiteenlopende belangen zijn niet de enige obstakels die een succesvolle integratie van Europese krijgsmachten in de weg staan. Elk land heeft bijvoorbeeld een eigen defensie-industrie die het wil beschermen. Dat zorgt ervoor dat er binnen Europa maar liefst 23 verschillende typen gevechtsvoertuigen rondrijden en ten minste 5 typen gevechtsvliegtuigen rondvliegen. En voor al die voeren vliegtuigen moeten reserveonderdelen en gespecialiseerd personeel worden meegenomen, zodat een ►

Begin april rolde de eerste Nederlandse F-35 Lightning II, de AN-1, van de productielijn bij fabrikant Lockheed Martin. De ontwikkeling van de JSF is voor Nederland het duurste militaire project ooit.

Het NATO Response Force kan niet alleen beschikken over grondtroepen, maar ook over roulerende marineschepen. Hier stoomt het Amerikaanse fregat de USS Taylor, gevolgd door verschillende andere NAVO-schepen, op naar alweer een grootscheepse oefening.

gezamenlijke militaire missie al snel een enorme logistieke staart krijgt. En dan is er nog het probleem van de financiën. Homan: “De VN hebben een fonds dat de kosten vergoed die een land voor een vredesmissie maakt. De EU niet. Landen zijn dus heel terughoudend als het gaat om deelname een EU-operatie, omdat ze

‘Een Europese krijgsmacht betekent ook een Europese regering’

de kosten zelf moeten ophoesten. Je creëert daarmee zogenoemde *free riders*, landen die een missie wel goedkeuren, maar vervolgens geen troepen leveren. Oud-minister van Defensie Henk Kamp heeft vaak geprobeerd om zo'n EU-fonds in te stellen, maar veel andere landen willen er niet aan.”

Europees leger rukt op

Al zo ongeveer sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog wordt er gepraat over een gemeenschappelijk Europees leger. Maar de integratie van de krijgsmachten lijkt de laatste jaren verder weg dan ooit. En toch zijn er mensen die geloven dat het er

GERBEN VAN ES/AVDD GERBEN VAN ES/AVDD

“Doordat de krijgsmacht kleiner wordt, kunnen we een langdurige en grootschalige missie als in Uruzgan niet meer aan. We hebben alle tanks afgestoten, we schrappen de Cougar-helikopters. Met minder capaciteit zijn we minder veelzijdig. Zo simpel is dat.”

PETER VAN UHM

Oud-Commandant der Strijdkrachten

“Wat ik erg vindt, is dat niemand het erg vindt.”

HANS HILLEN

Demissionair minister van Defensie, over de bezuiniging van 1 miljard euro op het Nederlandse leger

“Hoewel elk NAVO-lid voor de Libië-missie stemde, heeft minder dan de helft eraan deelgenomen en was minder dan een derde bereid om actief militair in te grijpen. Veel van de bondgenoten die aan de zijlijn bleven, wilden wel meedoen, maar konden simpelweg niet. Ze beschikken niet over de militairen middelen.”

ROBERT GATES

Amerikaanse Defensiesecretaris

“Tussen twee oorlogen is iedereen pacifist. Dat is hetzelfde als vegetariër zijn tussen twee maaltijden.”

COLMAN MCCARTHY

Journalist

“Het probleem van defensie is hoe ver je kunt gaan zonder dat je van binnen vernielt wat je van buiten probeert te beschermen.”

DWIGHT D. EISENHOWER

Generaal in WO II en president van de VS (1953-1961)

“Het leger kan nog veel leger. En daar hoeven we geen traan om te laten.”

DICK HOFLAND

Journalist

“Op dit moment heeft elk land zijn eigen landmachtje, en zijn eigen zeemachtje, en zijn eigen luchtmachtje. Er wordt heel veel dubbel werk gedaan in Europa.”

HENDRIK VOS

Politicooloog

Al het materieel, zoals deze Nederlandse pantserhouwitser in Uruzgan, heeft veel te lijden van zand en stof. Mede daardoor kostte de ISAF-missie ons 1,9 miljard euro; twee keer meer dan begroot.

over niet al te lange tijd van komt. Eén van hen is Rob de Wijk, directeur van het Centrum voor Strategische Studies en als defensiedeskundige regelmatige gast bij allerlei tv-programma's. Volgens hem maken de bezuinigingen die overal worden doorgevoerd een Europees leger onvermijdelijk. Hij verwacht dat het in 2030 al een feit zal zijn, omdat het voor Europa bijna onmogelijk is om met al die versplinterde en steeds kleiner wordende legertjes de internationale belangen te verdedigen. Hagemeyer betwijfelt dat ten zeerste. “Wie gaat dat leger dan aansturen? Als je zegt dat er een Europese krijgsmacht komt, zeg je ook dat er een Europese regering wordt

gevormd die beslist waar en wanneer dat leger wordt ingezet. Ik zie dat niet gebeuren. Er zijn ooit plannen voor een VN-leger geweest, maar ook die mislukten hopeloos omdat de interne verdeeldheid veel te groot was.” Ondanks de enorme financiële problemen waar Europa voor staat en de internationale spanningen die dat met zich meebrengt, lijkt een Europese krijgsmacht er dus voorlopig niet in te zitten. Het zal, zoals vrijwel alle ontwikkelingen binnen de EU, wel met heel kleine stapjes gaan. Aan de andere kant hebben de val van de Berlijnse Muur en 9-11 bewezen dat er in een paar jaar veel kan veranderen. Dus wie weet... ◀

André Kessler sprak voor dit artikel met Wouter Hagemeyer en Kees Homan van het Nederlands Instituut voor Internationale betrekkingen Clingendael en raadpleegde de volgende literatuur:

- Dick Hofland: *Het leger kan nog veel kleiner* | Maarten (augustus/september 2011)

- Ian Traynor: *Pacification of Europe is threat to security* | The Guardian (23 februari 2010)

Links naar meer informatie vind je op www.kijk.nl/artikel/leger-leger